

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 5660/2023
10.09.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Марија Јоксовић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије - Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво у Београду, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1572/22 од 28.11.2022. године, у седници одржаној 10.09.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Сомбору Гж 1572/22 од 28.11.2022. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Сомбору Гж 1572/22 од 28.11.2022. године и пресуда Основног суда у Врбасу – Судска јединица у Кули П 632/21 од 12.04.2022. године, исправљена решењем истог суда од 29.09.2022. године, у ставовима првом, другом и четвртом изреке тако што се **ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена Република Србија - Министарство одбране да тужиоцу АА по основу нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности исплати износ од 350.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења 12.04.2022. године до исплате и захтев да му тужена накнади трошкове парничног поступка са законском затезном каматом од дана извршности одлуке до исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 35.000,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправке ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врбасу – Судска јединица у Кули П 632/21 од 12.04.2022. године, исправљена решењем истог суда од 29.09.2022. године, ставовима првим и другим изреке, делимично је усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да

тужиоцу по основу нематеријалне штете за душевне болове због умањења опште животне активности исплати износ од 350.000,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења 12.04.2022. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев за исплату законске затезне камате на досуђени износ главног дуга за период од 17.03.2020. године као дана подношења тужбе до 12.04.2022. године као дана пресуђења. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 88.900,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности одлуке до исплате.

Пресудом Вишег суда у Сомбору Гж 1572/22 од 28.11.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба тужене и потврђена првостепена пресуда, са исправком, у побијаном усвајајућем делу одлуке о главној ствари. Ставом другим изреке, усвојена је делимично жалба тужиоца и преиначена првостепена пресуда, са исправком, у побијаном делу одлуке о трошковима поступка тако што му је, поред износа од 88.900,00 динара, досуђен износ од још 10.800,00 динара под условима и на начин као у првостепеној одлуци, док је у преосталом делу жалба тужиоца одбијена и првостепена пресуда у делу одлуке о трошковима потврђена. Ставом трећим изреке, одбијени су захтеви парничних странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку.

Према одредби члана 404. став 1. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“ бр. 72/11...10/23), ревизија се изузетно може изјавити због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног суда потребно размотрити правна питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, као и када је потребно ново тумачење права (посебна ревизија). Према ставу 2. истог члана, испуњеност услова за изузетну дозвољеност ревизије, Врховни суд цени у већу од пет судија.

У конкретном случају, предмет спора је накнада нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности као последице психичког обољења тужиоца – посттрауматског стресног поремећаја (ПТСП), у вези са којим потраживањем тужиоца је истакнут приговор застарелости потраживања. По оцени Врховног суда, у овом случају постоји потреба да се одлучује о посебној ревизији тужене у смислу члана 404. ЗПП ради тумачења права и уједначавања судске праксе у примени одредби о застарелости потраживања накнаде нематеријалне штете за душевне болове због умањења животне активности проузрокованог ратним дешавањима 1991-1992. године на подручјима бивше СФРЈ, на основу чега је одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући побијану пресуду, применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је оценио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац који актуелно живи у Србији (...) као пензионер, рођен је 1962. године у БиХ (...). Пре учествовања у ратним сукобима на подручјима бивше СФРЈ био је здрав. Учествовао је у борбеним дејствима на подручју Хрватске као добровољац 1991. године тако што је из ратом захваћених подручја извлачио војну технику у Загребу, Книну, Слуњу и другим местима, а потом и на подручју БиХ као мобилисано лице где је 14.04.1992. године приликом претреса и чишћења терена рањен у Зворнику експлозивном направом коју је поставила непријатељска војска. Том приликом задобио је повреду у виду прострелне ране на десној бутини и у пределу десне препоне. Након повређивања, имао је здравствених тегоба које су утицале и на његово психичко стање, што је изискивало лечење од стране неуропсихијатра којем се први пут обратио 2004. године. Решењем Општинске управе Општине Кула – Одељење за општу управу и опште послове бр. 02-580-25/99 од 17.11.1999. године признат му је војни инвалидитет 50%. Након тога, 28.02.2002. године поднео је тужбу за накнаду нематеријалне штете. Поступак је окончан у његову корист доношењем правноснажне пресуде Општинског суда у Новом Саду П 3900/03 од 07.12.2013. године којом је правни претходник тужене обавезан да му накнади нематеријалну штету за претрпљени страх, претрпљене физичке болове, душевне болове због наружености и душевне болове због умањења животне активности у износима ближе наведеним у тој одлуци.

Дана 15.07.2004. године тужиоцу је постављена дијагноза Ф-43 (ПТСП) од стране специјалисте неуропсихијатра Дома здравља у Кули. На контролним прегледима код истог неуропсихијатра, затим на ВМА и у Општој болници у Сомбору у наредном периоду постављене су му дијагнозе Ф-32.1 и Ф-32.3 (које се односе на различите облике депресије), Ф-43.1 (посттрауматски поремећај) и Ф-62 (трајни поремећај личности после катастрофичних искустава). Лечен је на Одељењу психијатрије ОБ Сомбор у више наврата (од 09.10.2007. до 23.10.2007. године, од 29.01.2008. до 20.02.2008. године и од 25.01.2011. до 11.04.2011. године), а у отпусним листама су потврђене наведене дијагнозе. Након тога, тужилац је имао више контролних прегледа све до 12.02.2014. године. Неуропсихијатријским вештачењем је, поред осталог, утврђено да је Ф-43.1 шифра за посттрауматски поремећај (ПТСП) као поремећај изазван застрашујућим догађајем – стресором, чији симптоми (напетост, нерасположење, безвољност, ниска толеранција на фрустрацију, флешбек епизоде, кошмарни снови и др.) почињу до три месеца након стресног догађаја, а у одређеном броју случајева могу се појавити више година након поремећаја, да је код тужиоца дошло до појаве ПТСП после катастрофичног искуства као последица рањавања у току ратних дејстава, што је временом довело до трајног исцрпљења његових адаптивних способности и трајног оштећења психичког здравља, да се крајем лечења може сматрати 16.09.2019. године, а третмани који ће бити надаље служиће за умањење последица психичких промена и субјективно лакше подношења сопствене дисфункционалности, лечење је само симптоматско, лече се само последице, односно умањење њиховог интензитета, а не и узрочност. Код тужиоца постоји узрочно-последична веза између догађаја током ратних дејстава у којима је учествовао и његовог садашњег психичког стања (дугогодишња – вишегодишње душевна патња и др.) услед чега је дошло до трајних промена у виду умањења животне активности за 25% трајно. Услед тога тужилац трпи душевне болове средњег интензитета са повременим интензивирањем на средњи и ређе високи ниво у трајању од 30 минута до неколико сати када се присећа догађаја. Повреде које је тужилац задобио у саобраћајној незгоди 1996. године и након пада 2005. године нису од утицаја на његово здравствено стање.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су позивајући се на члан 376. ставови 1. и 2. Закона о облигационим односима оценили као неоснован истакнути приговор застарелости потраживања, налазећи да је тужба поднета у роковима из наведене законске одредбе, обавезујући тужену да тужиоцу накнади претрпљену нематеријалну штету. Ово стога што се у случају психичког обољења као узрочника умањења животне активности као вида накнаде нематеријалне штете које захтева лечење у дужем временском периоду, и некад и доживотно, почетак рока застарелости рачуна се од дана када се здравствено стање оболелог консолидовало и када се даље лечење проводи у циљу одржавања његовог здравља на том нивоу, односно спречавања даљих погоршања.

Према оцини Врховног суда основано се ревизијом тужене указује да су нижестепен одлуке засноване на погрешној примени материјалног права.

Одредбама члана 376. Закона облигационим односима (ЗОО) прописана су два рока застарелости потраживања накнаде штете – рок од три године који тече од када је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило (став 1.) и рок од пет година који тече од када је штета настала (став 2.). При томе, рок од три године прописан ставом 1. наведеног члана тече и истиче у оквиру рока од пет година, јер је ставом 2. овог члана предвиђено да потраживање накнаде штете у сваком случају застарева протеклом тог рока.

Одредбом члана 377. став 1. ЗОО прописано је да потраживање накнаде штете причињене кривичним делом према одговорном лицу застарева кад истекне време одређено за застарелост кривичног гоњења за то кривично дело.

Када је реч о нематеријалној штети, рок застарелости од пет година из одредбе члана 376. став 2. ЗОО не почиње да тече од дана конкретног догађаја већ од дана настанка штете, од оног дана када су поједини видови те штете добили облик коначног стања. Рок застарелости потраживања накнаде штете за душевне болове због умањења животне активности услед психичког обољења – ПТСП почиње да тече од дана када је болест из акутне фазе прешла у хроничну фазу, које обољење може да захтева дугогодишње лечење, понекад и доживотно.

Међутим, када је реч о штети проузрокованој припадницима бивше ЈНА (укључујући и добровољце и припаднике ТО) у оружаним сукобима са паравојним формацијама бивших република СФРЈ до дана њиховог међународног признања од стране Генералне скупштине ОУН од 22.05.1992. године, као што је то овде случај. сматра се да је проузрокована кривичним делом оружане побуне из члана 124. КЗ Југославије, па се на рок па њено потраживање застарева у року од 15 година, прописаном за застарелост кривичног гоњења за то дело као привилегованом року застрелости (члан 377. ЗОО). Стога на застарелост потраживања накнаде штете проузроковане кривичним делом није од утицаја моменат сазнања за коначни обим штете, јер је реч о року застарелости чијим протеклом оштећени апсолутно губи право на потраживање накнаде штете. Како нематеријална штета није елемент бића кривичног дела оружане побуне, почетак тока рока застарелости кривичног гоњења се везује за време извршења кривичног дела, а не за тренутак када је оштећени трпео душевне болове због умањења животне активности, као касније наступеле последице

извршеног кривичног дела, која не утиче на застој и прекид застаревања кривичног гоњења.

У конкретном случају, према чињеничном утврђењу тужилац је био учесник ратних дешавања на подручјима бивше СФРЈ и то у Хрватској 1991. године као добровољац и у БиХ 1992. године као припадник ТО где је и рањен 14.04.1992. године. Психичке тегобе је почео да осећа по повратку са ратишта. Од 2004. године се лечио код неуропсихијатра када му је постављена дијагноза ПТСП. Реч је о психичком обољењу – посттрауматски стресни поремећај (ПТСП), од којег је тужилац оболео након учешћа на ратиштима на подручјима бивше СФРЈ током 1991. и 1992. године, које може да захтева дугогодишње лечење, понекад и доживотно.

У таквој ситуацији, без обзира што је према налазу и мишљењу вештака неуропсихијатра лечење тужиоца од ПТСП окончано тек 16.09.2019. године, што би указивало да је обољење коначни облик добило више од 15 година од престанка штетног догађаја који га је изазвао, тако дат налаз је у супротности са одређеним општим сазнањима о посттрауматском стресном поремећају из бројних спорова за накнаду штете који упућују на то да се овај вид поремећаја по правилу јавља у року од шест месеци, а најдаље годину дана од трауматског догађаја, као акутна фаза у којој се испољавају симптоми (несаница, нервоза, промена расположења и слично), која временом прераста у хронични поремећај. Завршетак лечења, за који моменат вештак и судови везују коначно стање посттрауматског стресног поремећаја и настанак штете – почетак рока застарелости, није релевантан фактор. И тужилац у свом исказу тврди да је одмах по завршетку рата осетио тегобе (које се јављају у акутној фази), али да се није јављао лекару, већ је то учинио много касније, у току 2004. године, што значи да су те тегобе постојале све време до јављања лекару и да је поремећај временом постао хроничан. Осим тога, узрок настанка ПТСП је у вези са учешћем тужиоца на ратним дејствима захваћеним подручјима бивше СФРЈ током 1991. и 1992. године, у којима је тужилац учествовао до рањавања. Код тужиоца су се већ по повратку са ратишта испојили симптоми тог поремећаја који тада није дијагностикован и лечен, његовим пропустом да затражи помоћ лекара. Постављањем дијагнозе тужилац је само сазнао за медицински назив психичког поремећаја који је код њега присутан већ дуги низ година, у почетку као акутни, а затим и хронични поремећај и започео лечење.

У таквој ситуацији, по оцени Врховног суда субјективни моменат сазнања за поремећај од кога оштећени болује и започињање лечења, односно завршетак лечења није од утицаја на почетак објективног рока застарелости од 15 година у коме наступа застарелост потраживања накнаде штете по основу кривичног дела, који је овде до подношења тужбе 01.04.2021. године протекао.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у ставу другом изреке.

Тужена је успела у поступку по ревизији, па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 162. (заступање од стране јавног правобранилаштва), 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених трошкова за састав одговора на тужбу 9.000,00 динара, састав жалбе и ревизије по 18.000,00 динара према важећој Адвокатској тарифи у време предузимања тих радњи.

Имајући у виду напред изнето, Врховни суд је на основу члана 165. став 2. ЗПП одлучио као у ставу трећем изреке.

**Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић